

Lillehammer, 23. august 1991

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND

REGJERINGEN FØLGER SAMARBEIDSLINJEN

Den høye arbeidsledigheten er en ulykke for hver enkelt som blir rammet og for samfunnet som helhet. Til tross for mer omfattende tiltak fra Regjeringens side enn noen gang før, og til tross for at ledigheten i andre land er større og stiger mer, må vi fastslå at Norge ikke lenger er en øy med full sysselsetting i et hav av arbeidsledighet. Ledigheten angår stadig flere enkeltpersoner og familier. Den opptar Regjeringen og Arbeiderpartiet mer enn noe annet.

Da Arbeiderpartiet la frem sitt program for denne Stortingsperioden var det under overskriften "Krav til innsats for felles framtid". Og hvorfor fremhever jeg det akkurat nå? Jo, på grunn av den hovedoppgaven som vi alle er opptatt av, nemlig arbeidsledigheten. Å få fjernet den utryggheten som den store arbeidsledigheten skaper, krever innsats av alle - også de som er i arbeid og som har trygghet, må bidra for at vi sammen skal kunne greie den jobben dette krever av oss.

Det finnes imidlertid ingen raske og enkle løsninger. Det trengs en omfattende og systematisk innsats. Bare gjennom et bredt samarbeide mellom arbeidslivets organisasjoner, de politiske partier, myndigheter på alle plan, bedrifter og enkeltpersoner kan vi make å gjenreise den fulle sysselsetting i

Norge.

På LOs sysselsettingskonferanse onsdag kom LOs leder med en appell om å forme brede allianser for å bekjempe arbeidsledigheten. Han fikk positive svar fra ledere i næringslivet, fra Regjeringen og fra de fleste politiske partier, selv om Høyre var skeptisk - og Fremskrittspartiet helt meldte seg ut.

Det er ingen tvil om at samarbeidet mellom myndigheter, organisasjoner og næringsliv har gitt helt avgjørende bidrag for å styrke Norges situasjon og muligheter.

Vi trenger det mere, ikke mindre, nå på nittitallet, når ledigheten er blitt vårt aller største problem og vårt forhold til andre europeiske land står på dagsorden.

Når Regjeringen og Arbeiderpartiet peker på nødvendigheten av en klar samarbeidslinje, er det nettopp i erkjennelse av de krevende oppgaver Norge står overfor i gjenreisningen av den fulle sysselsetting. Vi trenger alle de gode ideer, innspill og konkrete forslag som partier, bedrifter og enkeltpersoner kan komme med.

Utvalget som Regjeringen vil oppnevne springer ut av denne tankegangen. Regjeringen har et løpende ansvar, også på dette feltet - og vi skal ikke utsette noe konkret tiltak som vi ellers vet kan bidra positivt. Samtidig må vi også utnytte den muligheten som ligger i en felles analyse av viktige spørsmål utvalget vil kunne bidra med.

Regjeringen ser det som sitt klare ansvar å lede an i dette arbeidet. Vi har lagt opp et tre års program for å få til mer sysselsetting gjennom de offentlige budsjettene:

- Vi skal bidra til økt sysselsetting i industri og annen privat virksomhet.
- Vi skal øke innsatsen i stat og kommune.
- Og vi skal satse på opplærings- og arbeidsmarkedstiltak for å øke jobbmulighetene for de som er ledige.

Det kan ta tid før vi igjen får vekst i privat virksomhet. Da er det enda viktigere at vi bruker de offentlige budsjettene til å skape flere arbeidsplasser.

Kommunene og fylkeskommunene spiller en viktig rolle. Barnehager, heldagsskole, sykehjem og hjemmesykepleie, alt dette er viktige oppgaver. Regjeringen har lagt opp til økte rammer for kommuner og fylkeskommuner. Vi har økt innsatsen i kommunesektoren med 2 milliarder kroner i forhold til hva som lå der da vi overtok i november i fjor. Og jeg har merket meg at dere følger opp her i Oppland ved å foreslå 40 millioner kroner til strakstiltak for å øke sysselsettingen.

De siste par årene har gitt en betydelig nedgang i sysselsettingen i den private virksomheten. Det skyldes ettervirkningene av overfor-bruk og økte lån på 80-tallet, det som ofte er blitt kalt jappetiden.

Vi kommer ikke forbi at mange av de arbeidsløse i dag betaler for en for sterk pris- og lønnsstigning i store deler av 70- og 80-åra. Vi fikk et kostnadsnivå som vanlig industri etterhvert fikk store problemer med - i konkurranse mot utenlandsk import og ute på eksportmarkedene.

Næringspolitikk

På LO-konferansen onsdag kom det fram at norsk næringsliv også kan rapportere om mange lyspunkter. Forbedringene av kostnadssituasjonen har ført til at norsk verkstedindustri nå får en stadig større andel av leveransene på kontinentalsokkelen, og det i sterk konkurranse med bedrifter i andre land. Når reiselivet nå er inne i en positiv utvikling, skyldes det både at prisene stiger mindre hos oss enn i andre land, og at vi nå begynner å høste resultatene av en bedre markedsføring.

OL på Lillehammer er en enestående anledning til å få verdens oppmerksomhet. Derfor må vi tenke positivt og gjøre vinterlekene til en hjørnestein i profileringen av Norge i årene fremover. Gjennom dette prosjektet skal vi vise fram vår natur, våre bygningsskikker og kultur, og samtidig ta godt imot de som kommer. Vi skal også vise fram det moderne Norge - med en industri og med produkter som teknisk og økonomisk er helt på høyde med det beste i andre land.

Lillehammer har derfor også fått et stort nasjonalt ansvar for at vi lykkes med denne muligheten til styrke norsk næringsliv. Mye av det vi har sett og hørt lover godt for at dere vil klare denne oppgaven. Jeg kan også love at Regjeringen for sin del vil følge forberedelsen med stor oppmerksomhet og gjøre sitt for at OL blir nettopp den inspirasjon og løftestang også for vårt næringsliv som vi så for oss da Norge påtok seg å gjennomføre lekene.

De små og mellomstore bedriftene spiller en nøkkelrolle i utviklingen av norsk næringsliv, både i byene og ute i distriktene. Regjeringen er derfor sterkt opptatt av å legge forholdene til rette for nyetableringer og ny vekst i denne gruppen av bedrifter, både gjennom finansieringsordninger, støtte til lokale samarbeidstiltak og ved satsing på forskning og utvikling. Når vi nå styrker samarbeidet på nasjonalt plan er det viktig at vi samtidig mobiliserer samspillet mellom næringsliv og myndigheter på lokalt hold. Dette vil

Regjeringen følge opp i nær kontakt med hovedorganisasjonene i arbeidslivet.

Den krisen vi nå opplever i bank- og kredittvesenet har understreket behovet for sterke statsbanker slik Arbeiderpartiet alltid har gått inn for. Derfor går Regjeringen inn for å bygge ut en statlig Postbank basert på Postgiro og Postsparebanken.

Arbeiderpartiets forslag om en Statens Nærings- og distriktsutviklingsbank har tatt sikte på å styrke både nærings- og distriktpolitikken. Det er et klart behov for at staten stimulerer gjennom et bedre samordnet apparat og et mer omfattende engasjement i utviklingen av eksisterende og ny næringsvirksomhet. Gjennom den nye banken skal vi videreføre tilskudd, risikolån og garantier i distriktene med en større styrke enn i dag.

Dette arbeidet er viktig for distriktene. Det vil være en fordel å få en bedre kopling mellom den næringspolitikk fylkeskommunene står for og de ordninger på statlig side som er rettet inn mot forskning og utvikling. Det vil også være en fordel for bedriftene i distriktene å kunne ha et enklere og bedre apparat å holde seg til. Men la meg her også få understreke, siden noen har vært sterkt opptatt av dette spørsmålet, at det lokalt fortsatt vil være fylkeskommunene som vil være kontaktledd i første omgang. For de små og mellomstore bedriftene i distriktene må også de endelige vedtakene kunne fattes lokalt.

Opplegget for den nye banken vil bli presentert for Stortinget i en egen proposisjon i høst. Vi vil sørge for at rammene for banken blir større enn summen av de nåværende virkemidler i DU, Industrifondet, Industribanken og Småbedriftsfondet. Ikke minst vil vi sørge for at den får det nødvendige spillerom til å ta risiko, i en tid der situasjonen for andre banker og finansinstitusjoner skaper vansker i finansieringen av fremtidsrettede og mer

risikofylte etableringsprosjekter.

Utdanning og forskning

Det er ille hvis unge mennesker må starte sitt voksne liv med å oppleve at ingen har bruk for dem. Derfor har Regjeringen her satt inn særskilte tiltak. Antall plasser i videregående skole er utvidet med 4.000 denne høsten, og samarbeidet med partene i arbeidslivet om å styrke fag- og yrkesopplæringen trappes nå opp. Også lærlingeordningen vil bli styrket. Det arbeider vi i øyeblikket med.

Situasjonen varierer fra fylke- til fylke og mellom de forskjellige linjene. Enkelte linjer er oversøkt, særlig gjelder dette i høst helse- og sosialfag og spesielle yrkesfaglige tilbud. Her er det ikke skolenes kapasitet og vilje det kommer an på, men mulighetene for praksisplasser. Vi vil se nærmere på dette misforholdet. Men stort sett er bildet, at størstedelen av ungdomskullet får plass i videregående skole, dersom de ønsker det. Her i Oppland har dere et godt tilbud, som etter det jeg skjønner, er ytterligere styrket de siste årene. Men også her var det altså slik, at det var noen som ikke fikk plass.

Regjeringen har økt bevilgningene til universiteter og høyskoler med betydelige beløp, slik at vi i 1991 får 10.000 nye studieplasser. Her i Oppland har dere fått nesten 300 nye plasser. Og flere vil det bli i årene som kommer. Vi regner med at Oppland distriktshøyskole kommer til å ha 1.600 studenter, når den etter OL i 1994 kan flytte inn i Radio-TV-senteret. Som dere kjenner til har jo Regjeringen gått inn for å legge filmutdanningen til Lillehammer, for å utnytte de mulighetene OL-utbyggingen gir. Antall studieplasser har økt mer enn tidligere planlagt. Faktisk har det aldri før vært så mange unge under utdanning som denne høsten. Det er mindre enn tre år siden myndighetene regnet med et samlet studentantall på

105.000. I dag er vi oppe i 136.000.

Regjeringen slo straks fast at den ville prioritere utdanning og forskning. Dette er av avgjørende betydning, både for den enkelte og for samfunnet som helhet. Unge mennesker må få muligheter til, og bli stimulert til, å ta utdanning. Kompetanse og kunnskap får vi aldri for mye av, det er blant de goder som vokser når de deles.

Barn og unge

Tiden er kommet til også å satse mer på barn og unge, slik vårt parti har lagt opp til! I Regjeringserklæringen varslet vi derfor at barn og unge ville bli et av våre tre satsningsområder. Dette har vi fulgt opp med en halv milliard til ekstraordinær innsats innen barnevernet, økt statsstøtte til barnehagene, høyere barnetrygd og lengre svangerskapspermisjon.

Samfunnets ansvar for å sikre barn og unge gode oppvekstvilkår betyr både at foreldrene må kunne klare sine omsorgsoppgaver best mulig og at barn og unge har et selvstendig krav på trygghet og utviklingsmuligheter.

I løpet av disse ni månedene har vi tatt et krafttak for barn og unge. Det er en ganske imponerende liste over konkrete tiltak som er gjennomført. Som et skritt på veien mot ett års svangerskapspermisjon, har vi utvidet permisjonen til 30 uker med full lønn eller 38 uker med 80% lønn. I tillegg kommer to ukers lønnet permisjon før fødselen. Engangsstøtten ved fødsel er også økt for ikke yrkesaktive mødre.

Og barnevernssakene. - De er flyttet ut av arkivskuffene takket være de øremerkede bevilgningene og påtrykk fra vår barneminister Matz Sandman. Vårt tidligere mål om 10.000 nye barnehageplasser i året er økt til 15.000 -

et mål det ikke bare ser ut til at vi skal nå, men gå forbi. Nå trenger barna en tryggere hverdag.

Mange småbarnsforeldre har opplevd at hverdagen blir vanskeligere å organisere den dagen barna begynner på skolen. Arbeiderpartiet har tatt konsekvensen av at vi har et samfunn der det er behov for tilsynsordninger også utenom skoletiden.

Eldre

Og så vil jeg slå hull på en myte, nemlig den myten som andre partier har forsøkt å lage om at Arbeiderpartiet har forlatt sin tidligere politikk for de eldre. Fordi vi prioriterer 3 områder - sysselsetting, barn og unge og miljø - så betyr ikke det at vi ikke lenger bryr oss om de eldre. Det betyr bare at vi har et etterslep å ta igjen - særlig når det gjelder barna.

Vi skal sammen vite å ta vare på våre eldre og gi dem en verdig alderdom. Men la meg minne om at de eldre ikke er mer like som gruppe enn de middelaldrende er det. Det vi trenger er en eldrepolitikk der omsorgs- og tjenestetilbud blir tilpasset den enkeltes behov. Slik som de eldre- og boligsentrene dere har her på Lillehammer. Satsing på hjemmebaserte tjenester og såkalte frivillighetssentraler er eksempler på tiltak som gir mulighet for gode løsninger.

Det har gjennom de siste årene skjedd en vesentlig forbedring og utbygging av tiltak for eldre. I mai fikk kommunene 200 millioner kroner ekstra til eldreomsorg. Og årets pensjonistoppgjør ga pensjonistene større prosentvise tillegg enn de yrkesaktive.

Miljøet - vår felles utfordring

Jeg er både glad for og imponert over det sterke engasjementet mange viser for miljøspørsmål. Jeg vet at mange av dere er urolige for hva fremtiden kan bringe, og at mange føler seg maktesløse. Det er tegn i tiden som er skremmende. Men det er viktig å legge til: Når vi føler uro, blir vi samtidig ivrige etter å utfordre de kreftene som leder i gal retning og finne fram til nye løsninger.

Miljøproblemene kjenner ingen landegrenser.

I dette arbeidet for en bærekraftig utvikling må vi ta alle typer virkemidler i bruk: Både miljøavgifter, reguleringsbestemmelser, utvikling av miljøvennlig teknologi og offentlige bevilgninger. Prosjekter og spilleregler må være slik at enkeltpersoner, husholdninger og bedrifter finner det fornuftig og i egen interesse å innrette seg til beste for miljøet.

Det har etterhvert kommet mange løfterike resultater som viser at det nytter å sette inn offentlige virkemidler på disse feltene.

Det viser at det nytter å gjøre opp for gamle synder, og at vi gjennom teknologisk utvikling, pålegg og investeringer klarer å snu utviklingen.

Regjeringen legger stor vekt på å styrke innsatsen for miljøet og følge opp målsettingene som er satt for dette tredje hovedsatsingsområdet i Arbeiderpartiets program. Når vi tar med miljøinnsatsen på alle departementenes budsjetter, økte vi bevilgningene til miljøvern med om lag 1 milliard kroner sammenliknet med Syse-regjeringens forslag.

Regjeringen har, naturlig nok, også valgt miljøsektoren som ett av de områdene hvor vi setter inn ekstraordinære tiltak for å styrke sysselsettingen.

125 millioner kroner som nå er fordelt, legger grunnlag for mer enn 1.000 arbeidsplasser. Pengene brukes blant annet til opprydding, ekstra renovasjonstiltak, istandsetting og skjøtsel av verneverdige bygninger.

Avslutning

Det nytter å delta, det nytter å drive bevisst politisk arbeid. Det har vi sett på hjemmebane og det har vi sett på den internasjonale arena. Derfor vil jeg gjerne oppfordre dere til å være med og delta i utformingen av det norske samfunnslivet. Det er bare ved bred folkelig deltakelse vi kan ta vare på demokratiet og videreutvikle velferdssamfunnet.

Den første anledningen til å vise et slikt engasjement, er valget den 8. og 9. september. Det ville være et sunnhetsstrekk ved det norske demokratiet å få en høy valgdeltakelse ved årets lokalvalg. Ta stilling til din samtid. La ikke andre bestemme for deg! Valgdagen bestemmer hvilken kurs Norge skal følge i 90-årene.

Godt valg. Takk for oppmerksomheten!